

Суржик

Екологія мови

Нація — перепустка у Вічність, мова рідна — віза у віки. З рідним словом житимемо вічно, з суржиком ми — покруч, будяки! (Л. Сердунич).

Слово дня: с́уміш, окра́са.

140

Прочитайте виразно вірш. Яку проблему в ньому порушено? Чим спричинені помилки? Виправте їх.

Учні гордо: «Ми — діжурні!»
Тож усе сміття до урни –
папірці, лушпайок жменьку...
Ви ж бо, друзі, чепурненькі!
А смітити в мові нащо?
«Чергові» звучало б краще,
«Черговій» і «чергова»...
Наша мова не нова...

В. Маснюк

Шукаємо відповіді на запитання:

- 1 Що таке суржик? Чому виник суржик у мові?
 - 2 Що таке екологія мови?
- Відповідно до запитань сформулюйте особисті цілі.

Урок від О. Авраменка <https://cutt.ly/JVYDqkl>

141

Прочитайте текст. На його основі запропонуйте власне визначення, використовуючи довідку.

Суржи́ком називали суміш зернових культур, наприклад, пшениці і жита чи жита і ячменю, ячменю й вівса — і борошно з такої суміші. Таку суміш вважають низькоякісною (З Інтернету).

Довідка: об'єднані штучно, суміш, дві або кілька мов, без дотримання норм, літературна мова.

ПИСЬМОВО!

142

Ознайомтеся з висловленням сучасної мовознавиці. Чому, на вашу думку, суржик є небезпечним.

«Суржик» в Україні є небезпечним, бо паразитує на мові, що творилася тисячоліттями, загрожує змінити мову (О. Сербенська).

УСНО!

Зразок: *Хай сусіди сплять в кроваті, нам же зручно в ліжках.* Слово «кровать» — суржик. Треба говорити «ліжко». Наприклад: *спати в ліжку, зручне ліжко.*

1. Хай сусіди сплять в кроваті, нам же зручно в ліжках.
2. «Гарний маю я ковбор» — похвалився один майор.
3. Можна гладити дитину і домашню птицю, штани ж ліпше прасувати, і блузку, й спідницю.
4. В Україні зроду-віку не вирощують клубніку.
5. Не росте арбуз в Херсоні, а ростуть там на осонні лиш смугасті кавуни, здоровенні, як слони.
6. Нащо зонтик позичати у чужої мови? Парасольку хочу мати, вкраїнську, чудову.
7. Не кажіть на нас «реб'ята», ніби рибки ми малі. Ми — дівчатка і хлоп'ята, не в воді, а на землі.
8. Не пишіть з нової строчки, а з нового лиш рядка!
9. Постараюсь я до школи не спізнитися ніколи. А той покруч — «опоздав» — я на брухт узавтра здам.
10. Книзку, зошит — розгорніть, очі є — розплющіть. «Відкривати» — ні, ні, ні! Ви ж таки тямущі!» (В. Маснюк).

144

Прочитайте текст. Яку проблему в ньому порушено? Що можна зробити для розв'язання цієї проблеми? Запропонуйте поради однокласникам / однокласницям. Що означає вислів «окраса мови»?

І дивні ж ми люди! Виходячи з дому, так уже пильно та прискіпливо оглядаємо себе в люстрі: щоб і чисте все було, і випрасуване до ладу, і до лиця. А от спілкуємося, як заманеться, не замислюючись, псуємо, нищимо мовну окрасу, анітрохи не переймаючись тим, скільки бруду, сміття, непорозуміння вносимо в мову. Бо нам «всьо равно» ... (За В. Маснюком).

I Прочитайте діалоги. Допоможіть знайти помилки.

— У твоїй роботі, Ірино, зустрічаються деякі помилки. —
говорить Артем.

— І руки одне одному тиснуть? — іронізує вчителька.

**II Чим можна пояснити запитання вчительки? Хто неправильно
вживає дієслово — Катерина чи Іван?**

— Ти мішаєш, — звернулася Катерина до Івана, який сидів
за першою партою й весь час гучно сміявся.

— Чим? У мене в руках нічого нема! — заперечив той.

Чим збагатив вас урок? Що вас здивувало, а що змусило задуматися? Де можна використати здобуті під час уроку знання?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати п. 19, виконати вправу 146 (завдання I або II, або III).

146

I Відредагуйте словосполучення.

Слідуюча зупинка, придбали білет, гладити сукню, свіжий воздух, зробити прививку, солодка клубніка, моторна лодка, купили пірожне, великий самолёт, візьму коньки.

II Підготуйте плакат «Антисуржик у малюнках» (2–3 малюнки).

III Зніміть ролик «Антисуржик» (для зразка перегляньте відео <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajinska-mova-surzhyk/29783144.html>.)

<https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajinska-mova-surzhyk/29783144.html>